

פרשת ראה
כניסת השבת: 19:03
צאת השבת: 20:03
רבנו תם: 20:45
אופק ת"א
כ"ה אב תש"פ

"עטרת מרדכי אליהו" בית תורה וחסד

בית מדרש יום ומוצאי שבת ללימוד משניות והגדה הקדושה לעילוי נשמת הנפטרים. ובית המנוחות לנוקמים על שם ועליו נשמת מורן מרן הראשון זצ"ל המקובל האלקי הגה"צ הרב מרדכי אליהו זצ"ל זצ"ל ועליו נשמת הצדיקים הקדושים: רבי יעקב רבי ישראל רבי מאיר ורבי אלעזר למשפחת אבותיהם זצ"ל ועליו: הנאזים הצדיקים: מרן הראשון זצ"ל הרב עובדיה יוסף זצ"ל הרב יורם מיכאל אברל' זצ"ל זצ"ל

פרשת השבוע
חתורת מרן
הראשון זצ"ל זצ"ל

צדקה חוזרת

"נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו" (ט"ו, י')

דרשו חז"ל בספרי: "נתון תתן לו – אפילו מאה פעמים". דקדקו במילה "לו" – בינו ובינך, היינו שעל האדם ליתן צדקה לעני בצנעא בלא לביישו. **עוד** יש לרמוז בפסוק, שהאדם מחוייב ליתן צדקה אף אם רבים הם המתדפקים על דלתותיו, ואף ליתן פעמים רבות לאותו אדם משום: "בתתך לו". זאת משום שהכסף שייך "לו" – כלומר, מעיקרא הכסף של העני הוא, ורק היה מופקד אצל העשיר כדי לזכותו במצות הצדקה. לכן "לא ירע לבבך בתתך לו", כי יודע אתה שאת כספו השבת לו. **אם** העני מבה את עצמו לבוא ולבקש שוב ושוב, הרי זו ראייה מפורשת שהוא זקוק לכך נואשות.

ולא ירע לבבך בתתך לו

"נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יבדוק ה' אלקיך בכל מעשך ויבדל משלח ידך" (ט"ו, י')

הפשט הוא שצריך לתת ביד הרחבה.

אולם, ניתן לבאר זאת על פי המשנה (ברכות פ"ה מ"ג): "האומר: 'על קן צפור יגיעו רחמיך', יועל טוב ייזכר שמך", 'מודים מודים' – משתקין אותו". מסביר הרמב"ם בפירושו למשנה: "עניין מה שאמר: 'על קן צפור יגיעו רחמיך', שיאמר: 'כמו שחמלת על קן הציפור ואמרת לא תיקח האם על הבנים, כך רחם עלינו'. וכל מי שאמר כך בתפלתו משתקים אותו, מפני שהוא תולה טעם זאת המצוה בחמלת הקב"ה על העוף; ואין הדבר כן, שאילו היה מדרך רחמנות לא ציווה לשחוט חיה או עוף כלל. אבל היא מצוה מקובלת, אין לה טעם".

וכותב רבנו עובדיה מברטנורא, וז"ל: "יועל טוב ייזכר שמך" – משמע על טובתך נודה לך ועל הרע לא נודה, והרי אנו חייבין לבדך על הרעה כשם שמברכין על הטובה. 'מודים מודים' – דמיחזי כמקבל עליו שתי אלוהות. ומפרש בירושלמי: הדא דתימא בצבור, אבל ביחיד – תחנונים הם", עכ"ל.

לאור הדברים הללו, ניתן להסביר את מה שכתוב בפרשתנו: "ולא ירע לבבך בתתך לו" – כלומר, אל תתן לעני צדקה בגלל שרגש הרחמנות פועם בך וגורם לך להרגיש רחמנות כלפי העני. אם אדם נותן צדקה בגלל שהוא מרחם על העני, הרי שאין הוא נותן אלא לעצמו, כי ליבו מר עליו, ועל ידי נתינת הצדקה הוא מביא מרפא לכאבו. אלא יתן האדם צדקה בשל מצות ה', ובכך יקיים את המצוה בשלימותה.

כי לא יחדל אביון

"כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" (ט"ו, י"א)

יש לשאול: הרי כשיבוא המשיח לא יהיו אביונים! יש לומר, שאף שלא יהיו עניים מבחינה חומרית, מכל מקום יהיו עניים מבחינה רוחנית, אביונים בתורה... אמנם כתוב (ישעיה י"א, ט'): "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", אבל זה מתייחס למי שלמד תורה לפני ביאת המשיח. מי שלא למד כלל, יצטרך להתחיל ללמוד מהתחלה...

עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל לתת פירות (כתובות קי"ב ע"ב) – כלומר, לא יהיה יהודי אחד שיהי עם הארץ, כולם יתנו פירות ופירי פירות של לימוד תורה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות. ("דברי מרדכי")

תנא דבי אליהו
חיזושים בפרשה

מה כבד עליך?

פעמיים בפרשת-השבוע מובא איסור המשתמע באופן של "אי-אפשר": "לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך" ו"לא תוכל לזבח את הפסח באחד שעריך". וכן בהמלכת מלך, המובא בפרשה הבאה כתוב: "לא תוכל לתת עליך איש נכרי".

רש"י מביא את הגמרא שבה אומר רבי יהושע בן קורחה: יכול אתה, אבל אינך רשאי. איך אצל אדם שמקבל חיים מהקב"ה שייך בכלל מושג של "יכול" לעשות דבר שאינו רשאי; דבר שהוא נגד רצונו יתברך; וכך גם אומר גאון עוזנו ותפארתנו הבן איש חי, איך אדם יכול לברך בברכת המזון ובשאר תפילות על הפרנסה "הרחמן הוא יפרנסנו בהיתר ולא באיסור!" וכי שייך שהקב"ה יפרנס את האדם באיסור, בדבר שאין לו רשות להתפרנס בו? (בן איש חי הלכות, ש"א חוקת יח).

אומרת הגמרא במסכת עבודה-זרה, אם אדם החליט להתפרנס באיסור, גזל סאה של חיטין והלך וזרע אותה בקרקע, מן הדין ראוי הוא שלא תצמח תבואה הבאה בדרך איסור! אלא עולם כמנהגו נוהג. מה שנזרע יצמח, ואותו נגב שקלקל כמנהגם של שוטים שמקלקלים ועושים הפך רצון ה' – עתיד ליתן יחד עמם את הדין (נד ב).

וצריכים אנו לביאור, למה דווקא בשלושת הדברים הקשורים לירושלים כתוב "לא תוכל" ולא "אינך רשאי"? נוכל להבין זאת טוב יותר מתוך ההתבוננות במשמעות ההפוכה של "לא תוכל", על-פי הכתוב: "ואכלת לפני ה' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם, מעשר דגנך תירשך ויצהרך וכו'. וכי ירבה ממך הדרך כי לא תוכל שאַתָּה, כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשום שמו שם". ומסביר זאת הבן איש חי (בספרו "בן איש חיל" ב, דרוש א), באמצעות סיפור:

מעשה שהתרחש בעת שבה רצו לייסד את העיר וילנא. אמרו הכמרים וחוזי העתידות לנסך המייסד, שכדי להצליח במלאכה, צריך קודם לקבור במקום אבן הפינה של העיר – בן יחיד לאמו בעודו בחיים, ושאמו תרצה בלב שלם ובנפש הפצה לתת אותו כקורבן למען מטרה נעלה זאת. העביר הנסיך כרוז בכל מדינות ממלכתו, ואחרי ימים רבים נמצאה אישה שיש לה בן יחיד בן שתיים-עשרה שנים, ונדבה אותה רוחה לעשות שטות שכזו. הוכרז יום חג, ולכבוד המעמד נערך טקס רב רושם, בהשתתפות מלאה של כל רמי המעלה שבמדינה וקהל משתתפים רב. רגע לפני שהולכו את הנער למקומו האחרון, הוא פנה בדברים אל הנסיך: איני מאמין שבדבר רע שכזה יהיה רצון הבורא לכונן עיר זו, אך חוויך וכמרדך אמרו שכך ראוי לעשות, ונראה לי כי טועים הם. אנא תן לי לשאול אותם שלוש שאלות, ואם אכן הם יתחממו לענות עליהן כנונה – אדע כי אכן יש בכוחם אף לדעת את רצון הבורא. הנסיך נענה לבקשתו האחרונה של הנער, וכך עמד הנער בפני הכמרים וחוזי החכמים ושאל: מה הדבר הכי קל בעולם? מה הדבר הכי מתוק בעולם? מה הדבר היותר קשה וכבד בעולם? ענו לו, ולא נחה דעתו של הנסיך. אמר הנסיך לנער: אמור אתה! אמר לו: הדבר הקל בעולם – זה הבן שמרימה אותו אמו. הדבר הכי מתוק בעולם – זה החלב שהבן יונק מאמו. והדבר הכי קשה וכבד בעולם – זה ה"לב" של האימא שמוכנה להקריב את בנה יחידה, שוודא זה אינו רצון הבורא שנתן לה פרי בטן. נתפעלו הנסיך וכל הסובבים מהדברים, וכך נתאמת להם כי הבל היו דברי הכמרים והחוזים, ושיחררו את הנער.

אומר הבן איש חי, כי אין סתם "כבודות" על הלב. יש סיבה לכל קושי שישנו בלב. אדם שהמצוות כבדות עליו עד לכדי "לא תוכל שאַתָּה", צריך לבדוק למה זה כבד לו. אולי בגלל שבת המקדש רחוק מלבנו – "כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלהיך". אם קשה לאדם לקיים מצוות, הוא צריך ללמוד, להתבונן ולהבין את הדבר לעומקו. להרחיק מלבנו דברים חיצוניים ולקרב את הקודש אל לבו.

אולי כך נוכל לענות על השאלה שפתחנו בה – למה דווקא בשלושת הדברים הקשורים לירושלים כתוב "לא תוכל" ולא "אינך רשאי"? אלא רוצה התורה ללמד אותנו, כי בית המקדש, ירושלים ומלכות צריכים להיות קרובים אל לבנו כל כך, עד שהגוף שלנו יתנגד וכלל לא נוכל לבצע עבירה שיש בה כדי לפגוע בשלמותם.

על-פי זה אף נבין את דברי רשב"י שהסביר את החורבן בריחוק מהלב, ואמר כי בשלושה דברים עתידים בני ישראל למאוס: במלכות שמים, במלכות בית דוד ובבניין בית המקדש. ואמר רבי סימון בר מנסיא: אין ישראל רואים סימן גאולה לעולם, עד שיחזרו ויבקשו את שלושת הדברים הללו, שכך מאמר הכתוב: "אחר ישוב בני ישראל ובקשו את ה' אלקיהם" זו מלכות שמים. "וַיָּאֵת דָּוִד מֶלֶךְ" – זו מלכות בית דוד. "ויפחדו אל ה' ואל טובו באַחֲרֵית הימים" – זה בית המקדש. שכולם צריכים להיות קרובים מאוד מאוד אל לבנו. ומסכם הבן איש חי ואומר, כי כשאדם אוהב את הקב"ה אהבה עזה – מכוח כך הוא ילמד בתורתו ויעשה מצוותיו בהתלהבות ובחשק רב, ואף יהיה "קל" לבו עד לכדי שיוכל להקדיש בעבור זה את כל כולו, מבלי לחשוש ב"כובד" כלשהו.

("אביהם של ישראל על התורה")

חודש אלול

חודש אלול הוא הכנה לראש השנה שהוא יום הדין, כדברי המשנה: "בראש השנה כל באי עולם עוברין לפני כבני מרון". (ר"ה טו, א).

בברייתא מובאות דעות נוספות בשאלה מתי אדם נידון. רבי יוסי אומר: אדם נידון בכל יום, ורבי נתן אומר: אדם נידון בכל שעה. מדברי רבותינו הראשונים עולה שכל הדעות אמת, ולכן אנו מתפללים לגזירות טובות בראש השנה וביום הכיפורים, שבהם נכתב ונחתם גור דינו של אדם.

כמו כן אנו מתפללים בכל יום (על פרנסה) כיון שאדם נידון בכל יום. ואפילו על אדם שחלה ונראה שנגזרה עליו חס וחלילה גזירה רעה אנו מתפללים, כי אפשר לבטל גזירה רעה בתפילה בציבור או בכוונה מיוחדת, שאמר רבי יצחק: יפה צעקה לאדם, בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין. (עיין שם בתוס' ד"ה כמאן).

ערב ראש חודש אלול

א. **צום ותפילה** - יש נוהגים לצום בערב ראש חודש אלול ולעשות "סדר יום כיפור קטן" כדי להתכונן לתשובה. ואם חל ראש חודש בשבת - מקדימים לצום ביום ה' שלפניו. (עיין בה"ח סימן תקפ"א ס"ק כג, וכתב המשגיב ס"ק טו שנוהגים להתענות ביום א' של סליחות ביום ראשון שלפני ראש השנה).

ב. **קברי צדיקים** - יש נוהגים לילך בערב ראש חודש אלול להתפלל ליד קברי צדיקים. ויש להזהר שלא להתפלל אל הצדיק, אלא מתפללים אל ה' שישמע בקשותינו בזכות הצדיק, או שמתפללים ליד הקבר ומבקשים מהצדיק שיתפלל עלינו. (ועיין לקמן הלכות הקשורות לקברי צדיקים בדיני ערב ראש השנה).

התרת נדרים

ג. **התרת נדרים באלול** - נוהגים הספרדים וחלק מהאשכנזים לעשות "התרת נדרים" בערב ראש חודש אלול, שהוא ארבעים יום לפני יום כיפור כדי להתיר את הנדרים, שכל מי שאינו מקיים את נדריו הוא בנידוי, וכל מי שהוא בנידוי אין תפילתו מקובלת עד ארבעים יום. ולכן נוהגים לעשות התרת נדרים גם ביי"ט באב שהוא ארבעים יום קודם ראש השנה, וגם בערב ראש השנה ובערב יום כיפור. וכתב בקצש"ע (קכ"ח סעי' טו) שנוהגים רק בערב ראש השנה. (עיין בה"ח תקפ"א ס"ק יב, יט, צט).

ד. **יש רמז** ל"התרת נדרים" בחודש אלול מהפסוק: "לא יחל דברו, ככלי", שסופי התיבות שלו הם: "אלול". ומשמעות הפסוק היא - שמירת מוצא פיו של האדם ונדריו. (עיין בה"ח שם ס"ק יט).

ה. **זהירות בנדרים** - איחר אדם לקיים נדרו - נפתח הפנקס שעוונותיו של אדם סדורים שם, ומדקדקים במעשיו אם כדאים הם להגן עליו, ועל כן טוב שלא להרבות בנדרים. (שו"ע יו"ד רג סעי' ב, באה"ג שם, בא"ח ש"ש ראה א).

(מאמר מרדכי למועדים)

שיחת חולין של תלמידי חכמים

"נתון נתן לו ולא ירע לנבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה ינבך ה' אלקיך..." (ט"ו, י')

סיפור מן הרב מרדכי אליהו ז"ל: תלמיד חכם גדול ובקי עצום בתורה ובש"ס היה מחכמי בגדד, ושמו רבי חיים. באותה תקופה היה מחסור בספרים, והיו הלומדים באים ומבקשים ממנו שיצטט בפניהם דפים מסויימים מתוך השי"ס, והוא היה מצטט להם מילה במילה כאילו הגמרא מונחת לפניו. מנהגו היה לגבות על כך תשלום לפי "תעריף". למשל, על דף שלם שהוא ציטט היו משלמים לו שתי פרוטות, ועל חצי דף פרוטה אחת וכן על זה הדרך. יום אחד, עשה רבנו בעל היבן איש חי זע"א סעודת מצוה ורבי חיים השתתף בשמחה. בסעודה הפליג היבן איש חי בדרשתו אודות לימוד התורה, ועד כמה צריכים דברי התורה להיות מחודדים אצל כל אדם בעל פה.

באומרו דברים אלו, פנה לרבי חיים וביקש ממנו בהפתעה לפני כולם שיאמר לו האם ידועים לו פסוקים בתורה בהם יש מילים שאותיותיהן כפולות, וישלם לו על זה כמה מג'ידי (מטבע שהיה בזמנם). אמר לו רבי חיים מייד: בכל אותיות התורה נמצא כדבר הזה, ורק לאות ע"ן אח ורע בתורה, והתחיל לומר: **אות א'** - 'ומקלך אאר' (בראשית י"ב, ג). **אות ב'** - 'בשבתך בביתך' (דברים ה', ז), ועוד. **אות ג'** - 'על שגגתו אשר שגג' (ויקרא ה', י"ח), וכן 'ועשית מעקה לגגך' (דברים כ"ב, ח), ועוד. **אות ד'** - 'או דרו או בן דרו' (ויקרא כ"ה, מ"ט), וכן 'בדד' או 'אלדד' או 'לבדד ישכון', ועוד. **אות ה'** - 'ההוא אמר ולא יעשה' (במדבר כ"ג, י"ט), וכן כל 'בלחה' שבתורה; וכן 'כחה הנגע' (ויקרא י"ג, ו), 'ניח', ועוד. **אות ו'** - 'ווי העמודים' (שמות ל"ח, י"א), 'ניח', ועוד. **אות ז'** - 'מוזות ביתך' (דברים ו', ט), **אות ח'** - 'יח ונום' (שמות ל"ח, כ"ב). **אות ט'** - 'לטטפת' (דברים ו', ח). **אות י'** - 'יין נסיכם' (שם ל"ב, ל"ח). **אות כ'** - 'וככה תאכלו אותו' (שמות י"ב, י"א). **אות ל'** - 'ועשית ללא' (שמות כ', ו-ד). **אות מ'** - 'ממושבתים' (ויקרא כ"ג, י"ז), ועוד. **אות נ'** - 'ושננתם לבניך' (דברים ו', ז). **אות ס'** - 'פתם ואת רעמססו' (שמות א', י"א). **אות פ'** - 'חפץ עליו כל היום' (דברים ל"ג, י"ב). **אות צ'** - 'וקצץ פתילם' (שמות ל"ט, ג), וכן 'צץ' נכתב בלי י'. **אות ק'** - 'במחקק במשענתם' (במדבר כ"א, י"ח). **אות ר'** - 'רר בשרו' (ויקרא ט"ו, ג). **אות ש'** - 'לשוש עלך לטוב כאשר שש על אבתך' (דברים ל', ט).

כשהגיע לאות ת', אמר רבי חיים ליבן איש חי: קודם נתן לי את המגידים. אמר לו היבן איש חי: וכי אינך מאמין ל'?! ובכל אופן הוא נתן לו את מה שביקש. אמר רבי חיים את הפסוק: 'נתן נתן', והוסיף ואמר: שצריך לתת לו עוד מטבע, כי כתוב: 'נתון נתן'. נהנה בעל היבן איש חי מחכמתו והוסיף לו עוד מטבע.

כך היתה שיחת חולין של תלמידי חכמים.

לקראת השנה החדשה זוכים בברכה וישועה:

"ברכת השנה"

כל השותף בהוראת קבע של 72 שנה למשך שנה יזכה ב:

- ❖ שני שמות יוזכרו לטובה ולברכה בלג"ד בכל אשמורת הבוקר בבית מדרשנו ובפתיחת היכל הקודש בשבת. בס"ד החל מאלול תש"פ ובכל שנת תשפ"א.
- ❖ לימוד ש"ס משניות והזהרה הקדוש, בלג"ד כל אשמורת בוקר, בבית המדרש עבור שני שמות של נפטרים ז"ל. בס"ד החל מאלול תש"פ ובכל שנת תשפ"א
- ❖ פדיון כפרות מהודר - שיעשה בערב יום הכיפורים הבא עלינו לטובה.

והחשוב ביותר!

שותפות בהחזקה יומית של תורה וחסד

אמירת סליחות

בכל יום בבית מדרשנו ב 04:45

החל מיום א', ג' אלול

תפילת שחרית ב"נץ החמה".

לקבלת העלון במייל:

ateretme@gmail.com

רוצים להקדיש יום ולילה של לימוד תורה בבית מדרשנו או ארוחה חמה יומית לנזקקים ל: ברכה, הצלחה, רפואה שלמה, דיווג הגון או לעילוי נשמת?

פנו ל: בית תורה וחסד - "עזרת מרדכי אליהו" רחוב הרב זכריה מזאר 31 רחובות. ateretme@gmail.com | 08-9397933 | 054-4477562

העלון מוקדש לעילוי נשמת:

יריב בן אסתר, מרדכי (תוכל) שוקרי בן שושנה וצדוק אברהם, משה בן הילדה יעקב בן אסתר, רבקה רחל בת אברהם, יצחק אברהם בן מלכה, אמנון בן סבטלנה, שרה בת קטרינה, דוריס בת טובה ז"ל מונה פנינה בת נגיואמה אסתר בת חתון, עזיזה בת רחל, מילכה בת רחל ז"ל